

цидами, фунгіцидами та інсектицидами в разі потреби), збір урожаю, віджим соняшникової олії з насіння. Процес отримання доходів вміщує в себе реалізацію соняшникової олії покупцям, після чого в межах процесу фінансування та інвестицій приймається рішення про виплату частки чистого прибутку у вигляді дивідендів, або реінвестування прибутку на збільшення потужностей, модернізацію обладнання або відкриття нового напрямку діяльності.

Кожен з цих процесів потребує детальної уваги, оскільки має свої вразливі місця, в яких можуть бути скоєні шахрайські дії. Існує ряд підходів до проведення аудиту суб-процесів на підприємстві, які варіюються залежно від галузі, в якій працює підприємство. Одним із найефективніших можна назвати використання контрольних номенклатур, що при детальному вивченні сутності процесу і виваженому плануванні перевірки майже повністю виключає можливість допущення порушень.

Отже, як бачимо, при проведенні внутрішнього аудиту на підприємстві, що спеціалізується на виробництві та переробці сільськогосподарських продуктів, вкрай важливо не зосереджуватись лише на фінансових показниках, аналізуючи діяльність підприємства в комплексі. Таким чином, найбільш ефективним буде по-процесний підхід до аудиту діяльності підприємства, оскільки він є значно детальнішим за по-об'єктний. З огляду на це пропонується розподіл діяльності підприємства на 4 базових процеси, кожен з яких поділяється на суб-процеси, які доцільно вивчати і аналізувати за допомогою низки показників, серед яких є загальні, що можна використовувати для всіх процесів, та специфічні, що є актуальними лише для деяких процесів.

УДК 657.6

Слободяник Ю. Б.,

к.е.н., доцент, доцент кафедри

бухгалтерського обліку та аудиту,

Одеський національний економічний університет

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО АУДИТУ

Процес впровадження державного аудиту в Україні вже розпочався і відбувається дуже активно. Водночас запровадження будь-якої нової програми чи інституту, а тим більше — системи,

пов'язане з необхідністю передбачити наслідки і розрахувати ефективність таких новацій.

З метою уникнення плутанини необхідно розмежовувати поняття ефективності окремих проведених контрольних заходів (аудитів), ефективності контрольних органів та ефективності запроваджуваної системи державного аудиту в цілому. Основними обмеженнями, що в цьому випадку мають бути враховані обов'язково, є макрорівень запровадження системи, а також об'єктивна відсутність можливості попереднього розрахунку ефективності на підставі експерименту та наявних даних. Також необхідно розмежувати поняття ефективності та якості, які доволі часто плутають. Якість тісно пов'язана з ефективністю — прямо впливає на неї, адже підвищення якості аудиту має підвищувати ефективність всієї системи. Підходи до оцінки ефективності системи державного аудиту полягатимуть у наступному.

По-перше, ситуація з визначенням ефективності системи державного аудиту ускладнюється неможливістю отримання швидких результатів — для повної реалізації заходів з її впровадження потрібен значний час та узгоджена дія багатьох факторів. Тому необхідно проводити комплексну оцінку за певний період, який може складати не менше 3—5 років. При цьому вважаємо можливим проведення так званої «проміжної» оцінки ефективності на різних етапах реалізації системи.

По-друге, вважаємо, що ефективність має усвідомлюватись як оцінка досягнення певної мети. У цьому зв'язку необхідно розглядати досягнутий результат функціонування впроваджуваної системи. У будь-якому випадку справедливим буде загальний підхід до оцінки ефективності — чим вищий результат на одиницю докладених зусиль, тим більш досконалою є система. Водночас більш важливим буде визначення абсолютного показника — загального ефекту від впровадження системи державного аудиту.

По-третє, система державного аудиту складається із зовнішнього аудиту і внутрішнього контролю і аудиту. Відповідно ці складові впливатимуть на оцінку загальної ефективності системи, проте мають оцінюватися по-різному. Так, внутрішній державний аудит представлений службами внутрішнього аудиту установ, організацій і підприємств. Мета їх створення — підвищення ефективності функціонування організацій, у яких вони створені, у тому числі шляхом зниження кількості порушень та їх попередження. Внутрішній контроль, що проводиться Державною фінансовою інспекцією, спрямований на зменшення та попередження фінансових та інших порушень, у тому числі в системі

державного управління. Водночас організація внутрішнього державного контролю і аудиту спрямована на зменшення витрат на проведення зовнішнього аудиту. Зовнішній аудит має на меті підвищення транспарентності та якості державного управління шляхом визначення відповідності управління суспільними ресурсами встановленим критеріям та внесення пропозицій щодо коригування ситуації.

Отже, кожна складова системи державного аудиту має свою мету, виходячи з якої і має аналізуватися їх ефективність. Наприклад, розрахунок ефективності служби внутрішнього аудиту може включати визначення економічної ефективності — зіставлення економії коштів внаслідок забезпечення їх законності та цільового витрачання, уникнення фінансових санкцій з витратами на організацію і функціонування служби. Водночас на рівні зовнішнього аудиту необхідно оцінювати й інші ефекти, що супроводжують досягнення його мети — соціальний, організаційний тощо.

По-четверте, особливості державного аудиту, його роль і функції у суспільстві дозволяють виокремити і розмежувати такі ефекти, спричинені його реалізацією:

- економічний — зменшення та припинення незаконних, нецільових, неефективних і нерациональних витрат суспільних ресурсів. Наголосимо на тому, що з часом кількість таких порушень, що виявляються контрольною системою, повинна мати тенденцію до зниження. Крім того, при обчисленні ефекту за певний проміжок часу сума витрат має обов'язково дисконтуватися;

- організаційний — оптимізація структури системи державного аудиту і всіх інших контрольних органів, що спричинена реалізацією заходів за результатами проведеного державного аудиту;

- соціальний — збільшення довіри суспільства до влади, внаслідок забезпечення її транспарентності та якості державного управління;

- інституційний — покращення функціонування і формування нових інститутів у суспільстві, спрямовані на сталий розвиток і розбудову економіки знань.

Підкреслимо, що ці ефекти мають оцінюватися виключно у зв'язку з функціонуванням системи державного аудиту. Визначити економічний і організаційний ефекти значно простіше, ніж соціальний та інституційний. Проте подальші дослідження у цьому напрямку дозволять сформулювати чіткі критерії, а також розробити конкретні методики їх оцінювання. Також вважаємо, що звична оцінка ефективності, особливо на початкових етапах ре-

лізації системи державного аудиту, що супроводжуватимуться значними організаційними витратами, є доцільною. Необхідно зважати при цьому, що настання перелічених ефектів, особливо соціального та інституційного, відкладені у часі, а тому загальна ефективність може бути не такою значною. Разом з тим її результати не мають розцінюватися як однозначний сигнал до припинення запровадження системи державного аудиту, а лише, можливо, як необхідність переглянути певні організаційні його етапи.

УДК 35.073.526

Чумакова І. Ю.,

к.е.н, доцент,

завідувач відділу державного фінансового контролю
ДННУ «Академія фінансового управління»

АУДИТ У ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ: ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ РОЗВИТКУ ТЕОРІЇ

Нині життя ставить усе нові вимоги до ефективного державного управління, функціонування якого не є можливим без діючого державного фінансового контролю. Модернізаційні процеси, що здійснюються в економіці України і відображаються у зміні підходів до здійснення державного фінансового контролю, спрямовані саме на створення системи управління державними фінансами за рахунок, зокрема, оптимізації і поліпшення фінансового менеджменту у цій сфері. Тому практика застосування аудиту в секторі державного управління України в контексті трансформації системи контролю державних фінансів може бути корисною та відігравати вельми важливу роль у поліпшенні підзвітності і результативності управління державними фінансами, покращенні адміністративної та управлінської культури у державному секторі.

У даний час система державного управління в Україні перебуває на стадії реформування та відображає риси, властиві традиційної адміністративної моделі і моделі результатоорієнтованого управління, з тенденціями до пріоритету останньої моделі. Інформаційні потреби відповідних систем державного управління визначаються спрямованістю оцінок та відповідного контролю державно-адміністративної діяльності. У зв'язку з цим діяльність органів державного фінансового контролю в Україні наразі активно реорганізується, піддаються корегуванню структура і повноваження контрольних органів у відповідності з інформаційними потребами резуль-